

การพัฒนาระบบการเทียบโอนผลการเรียนรู้และประสบการณ์สำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา

The Development of a System for Credit Transfer of Prior Learning and
Experiences for the Institutes under the Office of Vocational
Education Commission

มนูญ แก้วแสนเมือง¹, ฉันทนา จันทร์บรรจง², วิทยา จันทร์ศิลา³, อนุชา กอนพวง⁴

Manoon Kawsanmuang, Chantana Chanbanchong, Vithaya Jansila, Anucha Kornpuang

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีเป้าหมายสำคัญ คือ การพัฒนาระบบการเทียบโอนผลการเรียนรู้และประสบการณ์สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา โดยมีขั้นตอนการวิจัย 3 ขั้นตอนดังนี้ ขั้นตอนที่ 1 เป็นการศึกษาเชิงเปรียบเทียบการเทียบโอนผลการเรียนรู้ของ 6 ประเทศที่พัฒนาแล้ว ได้แก่ สหรัฐอเมริกา แคนาดา ออสเตรเลีย อังกฤษ เกาหลี และญี่ปุ่น โดยการวิเคราะห์เอกสาร และศึกษาความต้องการการเทียบโอนผลการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษาอาชีวศึกษา จำนวน 199 คน ขั้นตอนที่ 2 เป็นการร่างระบบการเทียบโอนผลการเรียนรู้ที่ได้จากข้อมูลการศึกษาในขั้นตอนที่ 1 และให้การรับรองโดยการสนทนากลุ่มของผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 9 คน และขั้นตอนที่ 3 เป็นการวิเคราะห์ความเป็นไปได้ในการนำระบบการเทียบโอนผลการเรียนรู้ไปปฏิบัติในสถานศึกษา โดยผู้บริหารสถานศึกษาอาชีวศึกษา จำนวน 404 คน ผลการวิจัยปรากฏดังนี้

ระบบการเทียบโอนผลการเรียนรู้และประสบการณ์สำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบหลักดังนี้ 1) คณะกรรมการการเทียบโอน ควรประกอบด้วย คณะกรรมการ 2 ชุดได้แก่ คณะกรรมการอำนวยการ และคณะกรรมการดำเนินการ 2) การเทียบโอนควรครอบคลุม 2 ลักษณะ คือ การเทียบโอนผลการเรียน และการเทียบโอนผลการเรียนรู้จากประสบการณ์ 3) วิธีการเทียบโอนความรู้ควรประกอบด้วย 4 ลักษณะวิธี ได้แก่ การเทียบโอนผลการเรียนจากหลักสูตรเดียวกัน การเทียบโอนผลการเรียนจากหลักสูตรอื่น การเทียบโอนผลการเรียนจากหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพและวิชาชีพชั้นสูงของสถานศึกษาอาชีวศึกษา รวมทั้งการเทียบโอนผลการเรียนจากหลักสูตรวิชาชีพมัธยมศึกษาตอนปลาย และการเทียบโอนผลการเรียนรู้นักศึกษาพ้นสภาพในหลักสูตรวิชาชีพ และวิชาชีพชั้นสูงของสถานศึกษาอาชีวศึกษา และ 4) กระบวนการเทียบโอนความรู้ควรประกอบด้วย 5 ขั้นตอน ได้แก่ การวางแผน การจัดองค์การ การดำเนินการ การติดตามประเมินผล และการปรับปรุงพัฒนา

คำสำคัญ: ระบบการเทียบโอน/ คณะกรรมการการอาชีวศึกษา

¹ นิสิตรดับการศึกษาศึกษาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร

² รองศาสตราจารย์ ดร., ประธานที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ สาขาวิชาบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร

³ รองศาสตราจารย์ ดร., กรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ สาขาวิชาบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร

⁴ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร., กรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ สาขาวิชาบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร

Abstract

This research aimed at developing a system for credit transfer of prior learning and experience for the institutes under the Office of Vocational Education Commission. The research methodology employed mixed methods which followed three phases. Firstly, was a comparative study of the systems and procedures of credit transferring among 6 selected countries and, followed by studying the need assessment of a credit transfer system from 199 vocational administrators. In this phase, the comparison was based on documentary analysis, and the statistical analysis of the needs was based on average and standard deviations. Secondly, the drafting of a tentative system for credit transfer of prior learning and experience was made, based on the research results from Phase 1 and the validation by a group discussion process among 9 experts. Thirdly, the evaluation of the possibility of the drafted system was made, using a questionnaire, collected from 404 administrators of vocational education institutes. The statistical data were analyzed by means and standard deviations.

The results indicated as follows; the systems of credit transference consisted of form components: a) credit transferring committees comprised two groups, the administrative committee and the steering one, b) the transference covered two aspects; learning achievement and working experiences, c) the transferring procedures composed of four characteristics; transferring with in the same curriculum, transferring from the other ones, transferring from the lower and higher certificate in vocational education, and from the curriculum of secondary education, and transferring from the achievement of the drop-put students in lower and higher certificates of vocational education, and d) the process of transference had five respective step as follows; planning, organizing, executing, evaluating and improving.

Keywords: System for Credit Transfer/ Vocational Education Commission

ความเป็นมาและความสำคัญของการวิจัย

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 มาตรา 15 กำหนดให้จัดการศึกษา 3 รูปแบบ คือ การศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย และให้ผู้เรียนสามารถนำผลการเรียนที่ได้สะสมไว้ มาเทียบโอนระหว่างรูปแบบเดียวกันหรือต่างรูปแบบได้ไม่ว่าจะเป็นผลการเรียนจากสถานศึกษาหรือไม่ก็ตาม เพราะโลกยุคปัจจุบันมีความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีสารสนเทศ ทำให้นักเรียน นักศึกษาและประชาชนทั่วไป มีโอกาสแสวงหาความรู้ได้หลากหลายวิธี ทั้งด้วยตนเอง และจากแหล่งการเรียนรู้ต่าง ๆ ที่หลากหลาย โดยไม่จำกัดเวลา ในขณะที่สังคม เศรษฐกิจและวิทยาการต่าง ๆ ก็เกิดการเปลี่ยนแปลงและความก้าวหน้าอย่างรวดเร็ว จนยากที่จะทำนายอนาคตที่ชัดเจนได้ (สำนักงาน

คณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2550)

พระราชบัญญัติการอาชีวศึกษา พุทธศักราช 2551 มาตรา 6 ได้บัญญัติว่า “การจัดการอาชีวศึกษา และการฝึกอบรมวิชาชีพต้องเป็นการจัดการศึกษาในด้าน วิชาชีพที่สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม แห่งชาติและแผนการศึกษาแห่งชาติ เพื่อผลิตและพัฒนา กำลังคนในด้านวิชาชีพระดับฝีมือ ระดับเทคนิค และ ระดับเทคโนโลยี รวมทั้งเป็นการยกระดับการศึกษา วิชาชีพให้สูงขึ้นเพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของ ตลาดแรงงาน โดยนำความรู้ในทางทฤษฎีอันเป็นสากล และภูมิปัญญาไทย มาพัฒนาผู้รับการศึกษาให้มีความรู้ ความสามารถในการปฏิบัติ และมีสมรรถนะจนสามารถ นำไปประกอบอาชีพ ในลักษณะผู้ปฏิบัติหรือประกอบ อาชีพโดยอิสระได้” ส่วนในมาตรา 8 กำหนดว่า การ

จัดการอาชีวศึกษาและการฝึกอบรมวิชาชีพให้จัดได้ทั้งในรูปแบบการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และ การศึกษาระบบทวิภาคี นอกจากนี้ เพื่อประโยชน์ในการผลิตและพัฒนากำลังคน สถานศึกษาอาชีวศึกษาหรือสถาบันสามารถจัดการศึกษาตามวรรคหนึ่งในหลายรูปแบบรวมกัน ก็ได้ ทั้งนี้สถานศึกษาอาชีวศึกษาหรือสถาบันนั้นต้องมุ่งเน้นการจัดการศึกษาระบบทวิภาคีเป็นสำคัญ (สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา, 2551) ในการจัดการศึกษาของสถานศึกษาสังกัด สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา (มณฑลชัย มนุชาราม, ม.ป.ป.) นั้น มีระบบการเทียบโอนผลการเรียนรู้ และ ประสบการณ์ ได้แก่ มีหลักเกณฑ์การเทียบโอนผลการเรียนโดยอาศัยประกาศและหลักเกณฑ์ที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนด แบ่งเป็น 2 ลักษณะ คือ 1) การเทียบโอนผลการเรียนรู้และประสบการณ์ และ 2) การเทียบโอนผลการเรียนรู้ (รายวิชา/กลุ่มวิชา) ทั้งนี้ แนวทางการเทียบโอนและหลักเกณฑ์ เป็นไปตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการประเมินผลการเรียนตามหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) พุทธศักราช 2545 พุทธศักราช 2546 และหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) พุทธศักราช 2546 พุทธศักราช 2547 โดยสถานศึกษา เป็นผู้ทำการประเมินในรูปของคณะกรรมการการเทียบโอนความรู้ และประสบการณ์ การดำเนินการเทียบโอนสู่หน่วยกิต โอนได้ไม่เกิน 2 ใน 3 ของหน่วยกิต ตามโครงสร้างของหลักสูตร และมีคู่มือแนวทางการเทียบโอนประสบการณ์ที่จัดทำขึ้นโดยสำนักมาตรฐานอาชีวศึกษาและวิชาชีพ ให้สถานศึกษานำไปปฏิบัติ

ผลการดำเนินงานของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ในการ เทียบโอนผลการเรียนรู้และประสบการณ์ นำไปสู่การจัดการเรียนการสอนโดยกลุ่มเทียบโอนผลการเรียนรู้และ ประสบการณ์นอกที่ตั้งสถานศึกษาในจังหวัดต่าง ๆ อย่างกว้างขวาง แม้แต่ในจังหวัด อื่น ๆ ที่ไม่ใช่ที่ตั้งของสถานศึกษาเดิม โดยบางแห่งอ้างว่าเป็นการจัดการศึกษาระบบทวิภาคี ทั้ง ๆ ที่ไม่เป็นไปตามหลักเกณฑ์ของการจัดการศึกษาแบบทวิภาคี จึงทำให้ต้องมีการทบทวนแนวปฏิบัติ ในการชักชวนความเข้าใจในการเปิดสอนเทียบโอนผลการเรียนรู้และประสบการณ์ ตามความในหนังสือสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา

ที่ ศธ 0606/8332 ลงวันที่ 15 พฤศจิกายน 2553 และ มีการปิดศูนย์การเรียนนอกสถานศึกษากลุ่มเทียบโอนผลการเรียนรู้และประสบการณ์ ตามความในหนังสือสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ที่ ศธ 0606/2383 ลงวันที่ 20 พฤษภาคม 2556

ผู้วิจัย มีข้อสังเกตว่า สาเหตุสำคัญของปัญหาน่าจะมาจากความไม่ชัดเจน และไม่เป็นมาตรฐานเดียวกัน ของระบบการเทียบโอนผลการเรียนรู้และ ประสบการณ์สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จึงส่งผลให้บุคลากรในสถานศึกษาเหล่านี้ไม่เข้าใจระเบียบและแนวทางการปฏิบัติที่เกี่ยวข้อง บุคคลภายนอกและนักศึกษาไม่ทราบรายละเอียดที่แท้จริงเพราะการประชาสัมพันธ์ยังไม่มี และระบบประเมินผลการเรียนรู้และการเทียบโอนยังไม่มี มาตรฐานที่เป็นสากล เป็นต้น ซึ่งถ้าไม่มีการพัฒนาให้ดีขึ้น จะส่งผลเสียทั้งต่อคุณภาพของ การอาชีวศึกษา และ โอกาสในการขยายบริการการอาชีวศึกษาไปสู่ประชาคมอาเซียนและประชาคมโลก

ผู้วิจัย ตระหนักถึงความสำคัญ และความจำเป็นในการมีระบบการเทียบโอนผลการเรียนรู้หรือ ประสบการณ์ทำงานในสถานประกอบการเพื่อขอรับวุฒิ การศึกษาจากสถานศึกษาอาชีวศึกษาหรือสถาบัน จึง ต้องการจะพัฒนาระบบการเทียบโอนผลการเรียนรู้และ ประสบการณ์สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา

วัตถุประสงค์การวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์หลักเพื่อพัฒนาระบบการเทียบโอนผลการเรียนรู้และประสบการณ์ สำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาและมีวัตถุประสงค์เฉพาะ ดังนี้

1. เพื่อศึกษาสภาพ แนวทางและความต้องการ ในการพัฒนาระบบการเทียบโอนผลการเรียนรู้และ ประสบการณ์สำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา
2. เพื่อพัฒนาระบบการเทียบโอนผลการเรียนรู้ และประสบการณ์ สำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา
3. เพื่อประเมินความเป็นไปได้ของการพัฒนาระบบการเทียบโอนผลการเรียนรู้และประสบการณ์

สำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา

วิธีดำเนินการวิจัย

การพัฒนาระบบการเทียบโอนผลการเรียนรู้และประสบการณ์สำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา เป็นการวิจัยและพัฒนา (Research and Development: R&D) โดยแบ่งขั้นตอนการดำเนินการวิจัยออกเป็น 3 ขั้นตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 การศึกษาสภาพ แนวทางและความต้องการในการพัฒนาระบบการเทียบโอนผลการเรียนรู้และประสบการณ์สำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา อาชีวศึกษา แบ่งออกเป็น 2 ขั้นตอนย่อยดังนี้

ขั้นที่ 1 การสังเคราะห์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสภาพและแนวทางการพัฒนาระบบการเทียบโอนผลการเรียนรู้และประสบการณ์ สำหรับสถานศึกษา อาชีวศึกษา ในประเทศที่พัฒนาแล้ว ได้แก่ สหรัฐอเมริกา แคนาดา ออสเตรเลีย อังกฤษ เกาหลี และญี่ปุ่น ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อกำหนดเป็นกรอบแนวคิดเบื้องต้นในการวิจัย โดยการวิเคราะห์เนื้อหา

ขั้นที่ 2 การศึกษาความต้องการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัด สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ในการพัฒนาระบบการเทียบโอนผลการเรียนรู้และประสบการณ์ กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ซึ่งกำหนดขนาดโดยใช้ตารางของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie and Morgan, 1970, p. 130) และการสุ่มแบบง่าย (Simple Random Sampling) จำนวน 199 คน จำแนกเป็น ผู้บริหารวิทยาลัยเทคนิค 53 คน ผู้บริหารวิทยาลัยอาชีวศึกษา 17 คน ผู้บริหารวิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยี 21 คน ผู้บริหารวิทยาลัยการอาชีพ 68 คน และ ผู้บริหารวิทยาลัย อื่น ๆ 40 คน เครื่องมือที่ใช้ คือ แบบศึกษาเอกสาร และแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง

ตอนที่ 2 การพัฒนาระบบการเทียบโอนผลการเรียนรู้และประสบการณ์ สำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา แบ่งออกเป็น 2 ขั้นตอนย่อย ดังนี้

ขั้นที่ 1 การยก (ร่าง) ระบบการเทียบโอนผลการเรียนรู้และประสบการณ์ สำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา

ขั้นที่ 2 การตรวจสอบ (ร่าง) ระบบการเทียบโอนผลการเรียนรู้และประสบการณ์ สำหรับสถานศึกษา สังกัด สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ผู้ให้ข้อมูลเป็นผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้และประสบการณ์ เกี่ยวข้องกับการเทียบโอนผลการเรียนรู้และประสบการณ์ จำนวน 9 คน เลือกแบบเจาะจง (Purposive Selection) โดยการสนทนากลุ่ม (Focus Group)

ตอนที่ 3 การประเมินความเป็นไปได้ของระบบการเทียบโอนผลการเรียนรู้และประสบการณ์ สำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา เครื่องมือที่ใช้ คือ ระบบการเทียบโอนผลการเรียนรู้และประสบการณ์ สำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา และแบบสอบถามเพื่อประเมินความเป็นไปได้ ของระบบการเทียบโอนผลการเรียนรู้และประสบการณ์สำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ผู้ให้ข้อมูล คือ ผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จำนวน 421 สถานศึกษา จำแนกเป็น ผู้บริหารวิทยาลัยเทคนิค 120 คน ผู้บริหารวิทยาลัยอาชีวศึกษา 37 คน ผู้บริหารวิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยี 43 คน ผู้บริหารวิทยาลัยการอาชีพ 137 คน และ ผู้บริหารวิทยาลัยอื่นๆ 84 คน

ผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาสภาพ แนวทางและความต้องการ ในระบบการเทียบโอนผลการเรียนรู้และประสบการณ์ สำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา พบว่า

1.1 สภาพและแนวทางของระบบการเทียบโอนผลการเรียนรู้และประสบการณ์สำหรับสถานศึกษา อาชีวศึกษาในประเทศที่พัฒนาแล้วมีกลไกให้เทียบโอนได้ในทุกประเทศโดยมีกลไกขอบข่ายวิธีการและกระบวนการที่แตกต่างกันตามบริบทของแต่ละประเทศ

1.2 ผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา มีความต้องการระบบการ

เทียบโอนผลการเรียนรู้และประสบการณ์สำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา 1) ด้านคณะกรรมการเทียบโอนผลการเรียนรู้และประสบการณ์ 2) ด้านขอข่ายการเทียบโอนผลการเรียนรู้และประสบการณ์ 3) วิธีเทียบโอนผลการเรียนรู้และประสบการณ์ 4) กระบวนการเทียบโอนผลการเรียนรู้และประสบการณ์ อยู่ในระดับมากทุกด้าน

2. ผลการพัฒนากระบวนการเทียบโอนผลการเรียนรู้และประสบการณ์สำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา พบว่า ผู้ทรงคุณวุฒิมีความเห็นว่าการเทียบโอนผลการเรียนรู้และประสบการณ์สำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาที่มีความเหมาะสม โดยประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ ดังนี้

องค์ประกอบที่ 1 คณะกรรมการ ประกอบด้วย 2 คณะ ได้แก่ คณะกรรมการอำนวยการ และคณะกรรมการดำเนินงาน

องค์ประกอบที่ 2 ขอบข่ายการเทียบโอน ประกอบด้วย 2 วิธี ดังนี้ 1) เทียบโอนผลการเรียน 2) เทียบโอนผลการเรียนรู้และประสบการณ์

องค์ประกอบที่ 3 วิธีการเทียบโอน ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นตอนที่ 1 การเทียบโอนผลการเรียนจากหลักสูตรเดียวกัน ขั้นตอนที่ 2 การเทียบโอนผลการเรียนจากหลักสูตรอื่นที่มีลักษณะเดียวกันของหน่วยงานรัฐสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ สถานศึกษาเอกชน หรือหน่วยงานของราชการ ขั้นตอนที่ 3 การเทียบโอนผลการเรียนรู้จากหลักสูตร ปวช.หรือ ปวส. ของสถาบันการศึกษา หรือหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลายอื่นในระดับเดียวกัน สังกัดกระทรวงศึกษาธิการสถาบันการศึกษาเอกชนหรือหน่วยงานราชการ ขั้นตอนที่ 4 การเทียบโอนผลการเรียนของผู้ที่สถานศึกษาให้พ้นสภาพ ตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ ว่าด้วยการประเมินผลการเรียน หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) หรือ หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.)

องค์ประกอบที่ 4 กระบวนการเทียบโอน ประกอบด้วย 5 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นตอนที่ 1 การวางแผน ขั้นตอนที่ 2 การจัดองค์กร ขั้นตอนที่ 3 การดำเนินงาน ขั้นตอนที่ 4 การติดตามประเมินผล และขั้นตอนที่ 5 การปรับปรุงและพัฒนา

3. ผลการประเมินความเป็นไปได้ของระบบการเทียบโอนผลการเรียนรู้สำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษา ที่ทรงเห็นว่าระบบการเทียบโอนผลการเรียนรู้สำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษามีความเป็นไปได้ในระดับมากทั้งในภาพรวมและรายองค์ประกอบทุกด้าน

อภิปรายผลการวิจัย

1. สภาพ แนวทาง และความต้องการในระบบการเทียบโอนผลการเรียนรู้และประสบการณ์สำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ซึ่งพบว่าในประเทศที่พัฒนาแล้ว ใน 6 ประเทศ มีระบบการเทียบโอนแตกต่างกันแต่มีหลักการคล้ายกันโดยเน้นความมีคุณภาพระดับชาติและมีกลไกการบริหารระบบการเทียบโอนที่ชัดเจนแต่มีความยืดหยุ่นมากกว่าในระดับในการศึกษาขั้นพื้นฐานและเมื่อศึกษาความต้องการระบบการเทียบโอนผลการเรียนรู้และประสบการณ์จากผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ในประเทศไทย พบว่ามีความต้องการอยู่ในระดับมากทุกด้านทั้งนี้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะต้องการระบบการเทียบโอนผลการเรียนรู้และประสบการณ์สำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา เป็นเครื่องมือสำคัญในการบริหาร โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการบริหารงาน ซึ่งต้องการข้อมูลที่มีคุณภาพเพื่อนำไปสู่การตัดสินใจที่ถูกต้องทันเหตุการณ์ และเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวมอย่างแท้จริง และช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานของระบบราชการ จากการศึกษา พบว่า การเทียบโอนผลการเรียน รายวิชา/กลุ่มวิชาและประสบการณ์วิชาชีพ สืบเนื่องมาจาก พ.ร.บ.การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 (สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา, 2545) มาตรา 15 ที่ระบุว่า การศึกษาควรมี 3 รูปแบบ คือ การศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบและ การศึกษาตามอัธยาศัย นอกจากนี้ จากการศึกษา ยังพบว่า การให้ผู้เรียนสามารถนำผลการเรียนที่สะสมไว้มาเทียบโอนในระหว่างรูปแบบเดียวกันหรือต่างรูปแบบกันก็ได้ไม่ว่าจะเป็นผลการเรียนจากสถานศึกษาเดียวกันหรือไม่ จำเป็นต้องมีหลักสูตรที่มีความทันสมัย ทันต่อเหตุการณ์ และสอดคล้องกับการ

เปลี่ยนแปลงในโลกปัจจุบัน อีกทั้งต้องมีความยืดหยุ่น และมีความหลากหลาย

ดังนั้น สถาบันการศึกษาจึงควรมีการปรับปรุงหลักสูตรอยู่ตลอดเวลา เพื่อจะรองรับการเทียบโอนผลการเรียนได้อย่างมีคุณภาพและประสิทธิภาพ ส่วนการเทียบโอนประสบการณ์วิชาชีพ ที่ผู้ขอเทียบโอนส่วนมากมาจากผู้ปฏิบัติงานในภาคอุตสาหกรรมซึ่งต้องสัมผัสกับการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีตลอดเวลา สถาบันการศึกษาจึงจำเป็นต้องพัฒนาหลักสูตรให้มีลักษณะเป็นหลักสูตรที่มุ่งเน้นฐานสมรรถนะ (Competency Based) และมีระบบรับรองมาตรฐาน โดยระบบคุณวุฒิวิชาชีพไทย (TVQ) (คุณวุฒิวิชาชีพไทย (Thai Vocational Qualifications, TVQ), 2007) เพื่อเป็นการเพิ่มขีดความสามารถด้านการแข่งขันเข้าสู่ระบบสากลและ/หรือเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพของแรงงานและความเป็นเลิศทางวิชาชีพ

2. การพัฒนาระบบการเทียบโอนผลการเรียนรู้อะไรและประสบการณ์ สำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา มีประเด็นในการอภิปรายดังนี้

2.1 องค์ประกอบที่ 1 คณะกรรมการเทียบโอนผลการเรียนรู้อะไรและประสบการณ์ ประกอบด้วย คณะกรรมการอำนวยการ และคณะกรรมการดำเนินงาน โดยอาจจะจัดตั้งขึ้นได้หลายแบบ ตามแต่วัตถุประสงค์ ของการที่จะใช้คณะกรรมการดังกล่าว และ คณะกรรมการในระดับสูงมีความสำคัญ และมีอำนาจมากกว่าคณะกรรมการที่จัดตั้งขึ้นในระดับต่ำกว่า คณะกรรมการอำนวยการ (board of directors) มีหน้าที่จัดทำนโยบาย สอดคล้องกับ สนธิรัก เทพเรณู (2529) ได้กล่าวว่า การทำงานในรูปแบบของคณะกรรมการหรือองค์คณะบุคคลหรือการทำงานเป็นกลุ่มเป็นคณะเชื่อกันว่าสามารถสร้างประสิทธิภาพในการทำงานได้เป็นอย่างดี เพราะเป็นการระดมสติปัญญา ความคิดและประสบการณ์ของบุคคลหลายคนเพื่อพิจารณาปัญหาตัดสินใจหรือหาข้อยุติอย่างมีเหตุผลและโดยหลักวิชาการ คณะกรรมการซึ่งได้รับการแต่งตั้งหรือดำเนินงานอย่างถูกต้องจะมีลักษณะเป็นการกระจายอำนาจจากวิหาคำความคิดเฉลี่ย ขจัดความคิดที่เป็นปฏิกิริยด้วย การอภิปรายประนีประนอมและผสมผสาน ตลอดจนเป็นการหาผลลัพธ์แบบประชาธิปไตยในกรณีที่ไม่สามารถทำนายผลล่วงหน้าได้ หรือในกรณีที่มีความจำเป็นต้องตัดสินใจแก้ปัญหาสำหรับเรื่องที่มีอิทธิพลหรืออำนาจของผู้มี

ผลประโยชน์เข้ามาเกี่ยวข้องซึ่งบุคคลคนเดียวไม่กล้าตัดสินใจหรือไม่เหมาะที่จะตัดสินใจ นอกจากนี้การบริหารงานในรูปคณะกรรมการ ยังเป็นการสร้างความร่วมมือและการประสานงานที่ดีในการปฏิบัติงานตลอดจนสามารถป้องกันความลำเอียงที่จะพียงมีขึ้นได้ส่วนผลเสียที่ได้รับจากการดำเนินงานนั้น และโดยปกติคณะกรรมการแต่ละคณะ ควรจะมีกรรมการ 7-15 คน ซึ่งเชื่อว่าเป็นจำนวนที่เหมาะสมที่สุด หากน้อยกว่านี้จะหาความคิดเฉลี่ยได้ยากและอาจถูกครอบงำทางความคิดจากกรรมการอาวุโสหรือกรรมการผู้มีอิทธิพลด้วย

2.2 องค์ประกอบที่ 2 ขอบข่ายการเทียบโอนผลการเรียนรู้อะไรและประสบการณ์ ประกอบด้วย 2 วิธี 1) การเทียบโอนผลการเรียน และ 2) การเทียบโอนผลการเรียนรู้อะไรและประสบการณ์ทั้งนี้ การเทียบโอนผลการเรียนรู้อะไรและประสบการณ์ เข้าสู่การศึกษาในระบบ โดยการใช้แฟ้มสะสมงานอิเล็กทรอนิกส์ ใช้วิธีการเทียบโอนจากการฝึกอบรม ประสบการณ์จากการทำงาน ผลการเรียนจากสถานศึกษาอื่น และจากใบประกอบวิชาชีพ มาใช้เทียบโอนเพื่อเข้าสู่การศึกษาในระบบ ซึ่งต้องเป็นไปตามหลักการของการเทียบโอน ซึ่งชนะ กลสิภรณ์ (2546) ได้กล่าวถึงการเทียบโอนไว้ว่า การเทียบโอนประสบการณ์ เป็นกระบวนการประเมินรายบุคคลที่เที่ยงตรง เป็นระบบด้านทักษะ ประสบการณ์ และความรู้ เพื่อรองรับและเทียบเกรดอย่างเป็นทางการ ไม่ว่าจะได้มาจาก ที่ไหน เมื่อไหร่ ทำไม อย่างไร และให้แนวความคิดเพิ่มเติมว่า ควรระบุว่ารายบุคคลรู้และทำอะไรได้บ้าง เปรียบเทียบทักษะ ประสบการณ์ และความรู้กับมาตรฐาน ข้อกำหนด ของหลักสูตรหรือคุณวุฒิ ประเมินรายบุคคลตามเกณฑ์มาตรฐาน หรือข้อกำหนดเหล่านั้น เทียบเกรด หน่วยกิต และรับรองคุณวุฒิให้กับรายบุคคลตามความเหมาะสม

2.3 วิธีการเทียบโอนผลการเรียนรู้อะไรและประสบการณ์ ประกอบด้วย 4 วิธี คือ 1) การเทียบโอนผลการเรียนจากหลักสูตรเดียวกัน 2) การเทียบโอนผลการเรียนจากหลักสูตรอื่นที่มีลักษณะเดียวกันของหน่วยงานรัฐ สังกัด กระทรวงศึกษาธิการ สถานศึกษาเอกชน หรือหน่วยงานของราชการ 3) การเทียบโอนผลการเรียนรู้อะไรจากหลักสูตร ปวช.หรือ ปวส. ของสถาบันการศึกษา หรือหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลายอื่นในระดับเดียวกัน สังกัด กระทรวงศึกษาธิการสถานศึกษาเอกชนหรือหน่วยงานราชการ 4) การเทียบโอนผลการเรียนของผู้ที่สถานศึกษา

ให้พ้นสภาพ ตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ ว่าด้วยการประเมินผลการเรียนหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) หรือ หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) เป็นระบบที่ มีความแตกต่างจากระบบการประเมินผลการศึกษาในรูปแบบเดิม ที่ให้ผู้เรียนทุกคนต้องเรียนทุกวิชา ในหลักสูตร โดยไม่คำนึงถึงความรู้และประสบการณ์ในการทำงานของผู้เรียนที่มีอยู่ ทำให้ผู้เรียนต้องเสียเวลามาก แต่ความรู้ที่ได้รับบางครั้งอาจน้อยกว่าความรู้และประสบการณ์เดิม ผู้เรียนจึงเกิดความเบื่อหน่ายที่ต้องเรียนซ้ำในสิ่งที่รู้แล้ว ระบบที่พัฒนาขึ้นนี้ ผู้เรียนสามารถนำความรู้และประสบการณ์จากการทำงานมาใช้เทียบโอนได้ ซึ่งสามารถเทียบได้ทั้งรายวิชา หรือบางหน่วยเรียน โดยจะต้องแสดงร่องรอยหลักฐานของความรู้และประสบการณ์ ที่นำมาจัดทำแฟ้มสะสมงานอิเล็กทรอนิกส์ เพื่อให้คณะกรรมการประเมิน ถ้าผลการประเมิน “ผ่าน” ก็ไม่ต้องเรียนในรายวิชาหรือหน่วยเรียนนั้นอีก ทำให้สามารถลดระยะเวลาในการเรียนได้ ผู้เรียนแต่ละคนจึงไม่จำเป็นต้องใช้ระยะเวลาเรียนเท่ากัน ผู้ที่มีความรู้และประสบการณ์ที่ตรงกับรายวิชาในหลักสูตรมากกว่าก็สามารถใช้ระยะเวลาในการเรียนน้อยกว่า เป็นการให้โอกาสกับผู้ที่ปฏิบัติงานในสถานประกอบการ ได้พัฒนาตนเองโดยใช้ความรู้และประสบการณ์ ที่มีอยู่มาใช้ในการเทียบโอนเพื่อเข้าสู่วิทยาลัยในระบบ จะเห็นได้ว่ารูปแบบทั้ง 4 รูปแบบ ที่พัฒนาขึ้นเหมาะสมกับผู้เรียน สอดคล้องกับผลการวิจัยของ John Konrad (2001) ที่จะต้องผ่านประสบการณ์การทำงานแล้ว เพราะสามารถเรียนได้ตามอัธยาศัย และ ตามความพร้อมของแต่ละบุคคลอย่างไรก็ตามระบบการเทียบโอนดังกล่าวนี้ไม่ควรนำระบบนี้ไปใช้กับผู้เรียนที่เรียนในระบบปกติที่ไม่มีความรู้และประสบการณ์จากการทำงานมาก่อน เพราะจะไม่มีร่องรอยหลักฐานมาใช้ในการเทียบโอนได้ ทำให้ไม่เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการเทียบโอน และสิ่งที่สำคัญที่สุดในระบบการเทียบโอนผลการเรียนรู้และประสบการณ์ คือ สถาบันการศึกษาจะต้องทำหลักสูตรให้อยู่ในรูปแบบของโมดูล เพื่อที่จะทำให้ผู้เรียนเทียบโอนได้สะดวกกว่า เพราะจะดูเป็นรายโมดูลเพื่อเทียบกับความรู้และประสบการณ์ที่มีอยู่ ถ้าโมดูลใดไม่ผ่านการเทียบโอน ก็สามารถอบรมเฉพาะโมดูลนั้นได้โดยไม่ต้องเรียนทั้งรายวิชา

2.4 กระบวนการเทียบโอนผลการเรียนรู้และประสบการณ์ ประกอบด้วย 5 ขั้นตอน ได้แก่ ตอนที่ 1 การวางแผน (Plan: P) ตอนที่ 2 การจัดองค์กร

(Organize: O) ตอนที่ 3 การปฏิบัติตามแผน (Do: D) ตอนที่ 4 การประเมินผล (Evaluate: E) ตอนที่ 5 การปรับปรุงและพัฒนา (Act: A) ซึ่งในแต่ละขั้นตอนต่างก็แยกจากกันตามหน้าที่และภาระงาน แต่จะดำเนินการไปเป็นกระบวนการตามลำดับขั้นและเกี่ยวข้องซึ่งกันและกัน สอดคล้องกับวงจรบริหารคุณภาพของเดมมิง (Deming) ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการอาชีวศึกษาเป็นระบบที่ให้ ความสำคัญอย่างยิ่งกับเรื่องคุณภาพและผู้บริหารสถานศึกษาสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาได้ให้ความสำคัญกับวงจรคุณภาพ PDCA มานาน เช่นมีการนำมาใช้เป็นเนื้อหาการเรียนการสอนหลักสูตรตั้งแต่ปี 2545 (พินิจ ภาควิชา, 2545)

3. ผลการประเมินความเป็นไปได้ของระบบเทียบโอนผลการเรียนรู้และประสบการณ์ สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา พบว่าผู้บริหารสถานศึกษามีความคิดเห็นว่าการนำระบบการเทียบโอนผลการเรียนรู้และประสบการณ์ ในสถานศึกษาสังกัดคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ไปใช้มีความเป็นไปได้ อยู่ในระดับมาก น่าจะเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาต้องการให้ทั้ง 4 ประองค์ประกอบตามผลการศึกษาความต้องการในขั้นที่ 1.2 และระบบการเทียบโอนผลการเรียนรู้และประสบการณ์ ที่พัฒนาขึ้น นี้ เป็นไปตามหลักการของ นานาประเทศ ในขั้นที่ 1.1 ด้วยและผู้วิจัยได้ดำเนินงานพัฒนาระบบการเทียบโอนผลการเรียนรู้และประสบการณ์ ในสถานศึกษาสังกัดคณะกรรมการการอาชีวศึกษา

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

1.1 ข้อเสนอแนะในระดับนโยบาย คือ สำนักงานคณะกรรมการ การอาชีวศึกษา ควรนำระบบการเทียบโอนผลการเรียนรู้และประสบการณ์ สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ไปใช้แทนระบบเดิม 1) เรื่องการเพิ่มจำนวนคณะกรรมการ อำนวยการและคณะกรรมการดำเนินงานมีบทบาทหน้าที่ชัดเจนและมีส่วนร่วมมากขึ้น 2) ขอบข่ายการเทียบโอนผลการเรียนรู้และประสบการณ์ และวิธีการเทียบโอนผลการเรียนรู้และประสบการณ์ ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการเทียบโอนผลการเรียนรู้และประสบการณ์ สำหรับสถาบันการศึกษา สังกัด สำนักงานคณะกรรมการการ

อาชีวศึกษา กำหนด และ 4) กระบวนการเทียบโอนผลการเรียนรู้และประสบการณ์ โดยให้สอดคล้องกับวงจรบริหารคุณภาพของเดมมิง (Deming)

1.2 ข้อเสนอแนะในระดับสถาบันการศึกษาอาชีวศึกษาและสถานศึกษา

1.2.1 สถาบันการศึกษาอาชีวศึกษาและสถานศึกษาควรถือปฏิบัติตามข้อเสนอแนะในระดับนโยบายของสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา

1.2.2 ควรจัดอบรมและสร้างความเข้าใจให้แก่ผู้บริหารสถานศึกษา และบุคลากรที่เกี่ยวข้องในเรื่องของระบบการเทียบโอนผลการเรียนรู้และประสบการณ์ใน

สถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา เพื่อให้เข้าใจในองค์ประกอบของระบบการเทียบโอนผลการเรียนรู้และประสบการณ์ที่ได้พัฒนาขึ้น

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับนโยบายและ

ยุทธศาสตร์ในระบบการเทียบโอนผลการเรียนรู้และประสบการณ์ของสถานศึกษา และสถาบันการศึกษาอาชีวศึกษา

2.2 ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับความร่วมมือ

ในเครือข่ายระบบการเทียบโอนและการเรียนรู้และประสบการณ์ ระหว่างสถาบันการศึกษาอาชีวศึกษา และสถานศึกษา กับสถานประกอบการให้กว้างขวางยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

คุณวุฒิวิชาชีพไทย (Thai Vocational Qualifications, TVQ). (2007). สืบค้นเมื่อ 26 มิถุนายน 2556 จาก

http://thaivq.org/index.php?option=com_content&view=article&id=45:joomla-community-portal&catid=1:latest-news&Itemid=50

ชนะ กลีการ. (2546). *เอกสารประกอบการสัมมนา Education Enterprise Linkages: Developing and Qualifications*. กรุงเทพฯ: ม.ป.พ.

พินิจ ภาคภูมิ. (2545). *การใช้วงจรคุณภาพในมาตรฐานด้านกระบวนการของการประกันคุณภาพการศึกษาของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดกาญจนบุรี. วิทยานิพนธ์ ศ.ม., มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี, กาญจนบุรี.*

มนต์ชัย มนุธรรม. (ม.ป.ป.). *ระเบียบ หลักเกณฑ์ แนวปฏิบัติที่เกี่ยวข้องกับการเทียบโอนความรู้ และประสบการณ์งานอาชีพ*. กรุงเทพฯ: สำนักมาตรฐานการอาชีวศึกษาและอาชีพ.

สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา. (2551). *พระราชบัญญัติการอาชีวศึกษา พ.ศ. 2551*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2550). *แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 พ.ศ. 2550 - 2554*. กรุงเทพฯ: สำนักนายกรัฐมนตรี.

สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา. (2545). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542*

แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545. กรุงเทพฯ: สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพ การศึกษา.

สนธิรัก เทพธนู. (2529). กลไกการบริหารในรูปคณะกรรมการ. *วารสารมิตรครู*. 27(20), 42-44.

John Konrad. (2001). *Accreditation of prior experiential learning in the United Kingdom*. UK: Leeds Metropolitan University.

Krejcie, R.V., and Morgan, D.W. (1970) Determining Sample Size for Research Activities. *Education Psychological Measurement*, 30 (3), 607-610.